RESIDENCE SUPÉRIEURE DU TONKIN
DÉPÔT LÉGAL INDOCHINE N°4473

NAM THỨ MƯỜI BA. — SỐ THỨ 2632 — MỖI SỐ 0$02 — NGÀY THỨ SÁU 25 DECEMBRE 1925

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

PARAIT	Un an	Six mois	Trois mois	Etranger (un an)
Một năm	1 $ 00	6 $ 00	3 $ 30	6 $ 30
Sáu tháng		6 $ 50	3 $ 60	6 $ 60
Ba tháng			3 $ 50	6 $ 60
Một tỉnh		6 $ 00	3 $ 50	6 $ 60

Les mandats doivent être pris au nom de l'administrateur gérant.

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large.

4e page	Une seule insertion	0 $ 30 le c/m
	Par contrat annuel	
	Par centimètre et par insertion	0 $ 18 le c/m
Réclame dans la 1re page		2 $ la ligne
Annonces judiciaires et légales		1 $ 50 le c/m

On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái tiếng «quan» ở xã-hội ta

Ở xã-hội ta có một tiếng thường dùng, rất là buồn cười, rất là vô lý, mà bao nhiêu cái kiến-giải và cái tư-tưởng của người Việt-Nam ta đều thỏ lộ ra với cái tiếng ấy cả. Tiếng ấy là tiếng gì? tức là cái tiếng «quan» mà ta vẫn thường dùng trong tất cả các dịp vậy.

Tiếng «quan» của ta, nguyên là dùng mượn tiếng chữ nho, để chỉ những người của triều-đình đặt ra, là người có quyền cai-trị dân, có chức-chưởng ở trong nhà-nước. Ở nước quân-chủ, người tôn quí và có uy-quyền nhất thì là vua, thứ nhì đến quan, quan tức là người thay mặt vua và giúp việc triều-đình mà giữ quyền hành chính tư-pháp ở trong nước.

Nước ta ở dưới chính-thể chuyên-chế đã bao nhiêu đời, trong xã-hội chỉ có ông quan là tôn, ông quan là quí, ông quan là có uy-quyền, cái tư-tưởng chung của nhân dân trong nước mình xưa nay như thế, vì thế cái tiếng «quan» mới dùng để xưng hô những người mình quí trọng, những người mình sợ hãi, hay là những người có thể lực để có thể nhờ cậy mình được. Như những người theo quan tịch của ta, như quan thượng, quan án, quan phủ, quan huyện và vân vân; những người theo quan tịch của chính-phủ Bảo-hộ như quan thám, quan đốc, quan thông, quan phán vân vân, thì xưng hô bằng tiếng «quan» là phải rồi; còn những người có chân khoa mục mà chưa xuất chính, những người có được vinh hàm mà không có thực chức, mà cũng gọi là quan, như quan nghè, quan bảng, quan cử quan tú, cũng là quan hường, quan thị, quan bát, quan cửu vân vân; lại còn những người tuy không phải là khoa mục, cũng không có vinh hàm, mà vì giàu có lừng lẫy, cũng chen được cái địa-vị cao sang ở trong xã hội, thì cũng tỏ lòng tôn kính mà cũng dùng tiếng quan để gọi tặng lên; lại hoặc khi trộm cướp vào lọt trong nhà, đã dùng được cái uy cường bạo để bóp nặn bóc lột, thì cái tiếng kêu cầu của khổ chủ cũng là «lạy quan lớn», và cái tiếng của quân hung đồ tự xưng cũng là «các quan».

Xem tiếng «quan» ở nước ta qui báu đến như thế, thì đủ hiểu cái địa-vị và cái thế-lực của ông quan, và cái tư-tưởng của người mình đối với ông quan trách gì cái số người ham làm quan, thích làm quan, chẳng một ngày một nhiều thêm, mà lại càng hăm-hở nồng-nàn hơn trước nữa: kia những người có tài có học, thông hiểu việc đời, có lòng vì nước vì dân, muốn chiếm lấy một ngôi ở trong quan-trường, hòng thi-thố cái tài học của mình, để làm cho lợi dân ích quốc, bậc người ấy thì thật là ít, hoặc những người tủng thiếu nhờ-nhàng, không có nghề mưu sinh gì khác nữa, cực chẳng đã phải cầu lấy một chức, để kiếm chút lương bổng mà tìm cách ấm no, lại hoặc những người cậy có tài giảo-hoạt, lại sẵn có tính tham lam, biết cái nghề làm quan bây giờ dễ kiếm tiền, mới thiên phương bách kế, bôn tàu mỗi cẳng làm cho đạt cái mục-đích bẩn nhơ vơ-vét, những người ấy mà ham làm quan thích làm quan, thì cố nhiên rồi; còn có nhiều người đã sẵn có nghề-nghiệp tinh lợi, có cơ sở vững vàng, không phải cầu lấy ấm no, cũng không phải có lòng vơ-vét, mà cũng theo đường ngang lối tắt, lẻn lỏi vào trong quan-trường, hình như ở đời chỉ có thế mới thật là vinh qui, thật là vẻ vang; lại có người tuy sẵn bạc nhiều tiền, nhưng hoặc vì cái địa vị bó buộc, hoặc vì cái tư-cách không đủ, không có thể cầu được thực chức, thì cũng cố mày mò chạy chọt, không tiếc gì công phu, không kể gì tổn kém, cần cho được một cái vinh-hàm, hay là một thứ huy chương gì để mua lấy cái hãnh diện ở trong xã-hội. Cái lòng chuộng quan đến như thế: người Pháp đã có người hiểu thấu cái tâm-lý người mình, phải lấy làm lạ-lùng mà phải ra lời bình-phẩm: «Người Nam trong bụng ai cũng có một ông quan»!

Ôi! ở xã-hội ta bây giờ, văn-hội đã mở mang, kiến-văn đã rộng-rãi, người mình đã thấy đua đuổi nhau về đường thực-nghiệp, cũng đã nhiều người hiểu rằng muốn là có tri thông minh, có tài hoạt bát, gây dựng được công cuộc lớn lao, thì một ông chủ đồn-điền, một ông chủ công xưởng, hay là một ông chủ thương hội, cũng chiếm được cái địa-vị rất cao, hưởng được cái danh giá rất quí, chẳng cần gì phải nhờ cái phẩm trật ông quan, thế mà cái lòng người trọng quan vẫn không bớt chút nào mà lại có phần hơn trước (nghiệm ngay như phủ huyện ngày xưa gọi là lệnh ông, bát cửu phẩm ngày xưa gọi là các thầy, bây giờ thì dùng tiếng quan cả); vậy thì còn mong gì cái lương, còn mong gì tiến hóa, học-vấn còn mong gì tiến tới, trí-thức còn trong gì khai thông, mà mau thoát khỏi vòng liệt bại.

Tiếng xưng hô nhàm trong xã hội, tuy là việc tầm thường, mà cũng đủ hiểu cái chí hướng của người một nước, người ta thì dùng tiếng vua đầu hòa, vua ở tô để gọi những người dựng được công cuộc to, thu được lợi quyền lớn, mình thì dùng tiếng quan để gọi những người mình tôn qui bay là có thể lực hà hiếp được mình, cái chí hướng của nhân dân mình khác hẳn với nhân dân nước người như thế, bảo sao mà mình chẳng hèn yếu kèn người!

H. T. B.

Nhân dịp lễ Noël, nhà máy nghỉ không làm việc. Vậy số báo 2633 đến ngày thứ bảy 26 Décembre 1925 mới ăn-hành.

Việc Thế-giới

(ĐIỆN TÍN)

Ngày 22 Décembre 1925

Tại tòa nội-các nước Pháp

Tòa nội-các họp sáng hôm nay, để bắt đầu xét cái chương-trình tài-chính. Về việc các nhà thực-nghiệp quận Nord tỏ ý muốn đem tài-sản gặp nhà nước, M. Doumer có nói ông chưa tiếp được cái chương-trình phân-minh về cái vấn-đề ấy, song ông nói việc ấy rất là quan-hệ, có ảnh-hưởng lớn ở nước Pháp và ở ngoại-quốc.

Tại nghị-viện nước Pháp

Tại thứ-đàn nghị-viện, ngày hôm qua chánh-đoàn xã-hội có quyết-nghị một khoản về các nhà thực-nghiệp quận Nord, xin chính-phủ kêu nhận lời của các nhà ấy, và đề một bản luật để xin tất cả các nhà có tài sản đem lòng sáng suốt mà giúp nhà nước.

Tư-dân tả-đảng của nguyên-lão nghị-viện thỉnh-cầu đặt một quỹ riêng.

Các nhà buôn Pháp với cái vấn-đề tô-thuế

Ở khắp các bến nước Pháp, đâu cũng có các nhà buôn đóng cửa hàng, để tỏ ý phản-kháng về việc tô-thuế nặng quá.

Chiến-sự ở Syrie

M. De Jouvenel đã định ngày bảo-cử trong hạt Sanddjak ở Syrie, và trong hạt dân Alouites, vào ngày 8 và ngày 22 janvier.

Nhưng bọn dân ở Damas theo với quân Druses đã bắt đầu trở về.

Chiến-sự ở Maroc

Vì những trận đánh nhau ở Haut-Ouergha mới rồi, có 6.000 nhà xin đầu hàng.

Việc chánh-trị nước Anh

Tại hạ nghị-viện các ông nghị-viện về đảng lao-động làm rầm-rĩ, để quấy rối không bàn đến chương-trình của tòa nội-các. M. Baldwin có nói đến tháng février mới có thể bàn đến hòa-ước với nước Irak được, nhưng nay cũng phải bàn đến các vấn-đề ấy. Các ông nghị-viện về đảng lao động kêu bỏ ra ngoài.

Việc nước Đức

M. Tchitcherine đã hỏi nghị với M. Stresemann nhất là về các vấn-đề kinh-tế. Ông cónói nước Nga vẫn phản-đối hội Van-quốc. Báo *Matin* nói nếu đặt một cuộc hội-nghị thanh giảm quân bị ở ngoài nước Thụy-sĩ, thì nước Nga cũng cử đại-biểu đến dự nghị. M. Tchitcherine có nói tuy rằng cuộc hội-nghị ở Paris trong ngày tháng janvier này, sẽ có lắm điều khó khăn nhưng ông vẫn tin cậy rằng sẽ gây được thiện quả.

Việc nước Hoa kỳ

Ở Washington có tin rằng hạ nghị viện ưng-chuẩn một khoản xin điều tra về vấn đề cao-su.

Chánh-phủ Hoa-kỳ muốn mời công nhân cử đại-biểu dự đến cuộc hội nghị thanh giảm quân bị, hai là không dự hội-đồng, chức không có cử đại biểu dự thính đến.

Nước Xiêm với nước Pháp

Ngày hôm thứ bảy, quốc-vương mới nước Xiêm đã tiếp M. Pila Xem cách tiếp đãi, và lời lẽ của quốc-vương thì rõ tỉnh hình Bangkok ngày nay rất lợi cho việc mở mang tinh thần ái của nước Pháp với nước Xiêm.

Việc Trung-hoa

Tin Thượng-hải. — Tin đồn rằng Dương-thiện-Nghi, Tôn-truyền-Phương và Hanshuisong định đặt một chính-phủ biệt lập ở các tỉnh hạ-du Dương-tử là một tin đồn sai.

Tôn-truyền-Phương nghe đâu định đánh lại ở Sơn-đông. Hiện đã cho đem viện binh đến Hồ-châu-phủ.

Tin Bắc-kinh. — Vì ở trước Thiên-tân có đánh nhau, nên sáng hôm thứ bảy, đoàn hỏa xa quốc-tế không đi lại được.

Ngày 14m 20 décembre quân quốc dân và quân của Phùng-ngọc-Tường, bắn đại-bác cả đêm ngày hôm thứ bảy, rồi đánh vào miền Peisat nhưng cũng không tiến được bao nhiêu. Một nghìn quân của Lý-cảnh-Lâm theo vào quân quốc-dân.

Ở Nguyên-tôn họ binh đánh nhau cả ngày hôm chủ nhật, mãi đến đêm mới thôi, nhưng hai bên lại bắn đại-bác. Đường hỏa xa bị phá mất 3 km.

Vẫn chưa nhiều người bị thương đến Bắc-kinh. Trong khi hai bên đánh nhau, cả chết lẫn bị thương độ 10.000 người. Sứ-đoàn thứ chín của Quốc-dân quân đóng ở Tongkou, tiến lên Thiên-tân. Đoàn hỏa xa quốc-tế bị nghẽn ở Bắc-kinh (*Indopacifi*)

Nước Anh với nước Thổ

Tại hạ nghị-viện trong khi bàn về việc đất Irak, M. Baldwin có nói nước Anh muốn cho nước Irak đã hoà với nước Thổ. Ông có mới quan đại-sứ nước Thổ, ngày mai đến nói-nghị với ông về cái vấn-đề ấy. (*Havas*)

Giải đáp những điều pháp-luật

LỜI HỎI. — Trước lâu tôi đã có hỏi qui báo chỉ bảo cho một việc, tôi có dán cả cái băng vào, mà kể ông tôi từ gì, tôi sợ qui-báo bỏ nói chẳng nên tôi lại phải hỏi. Xin qui-báo làm ơn bảo cho tôi được cám ơn và cũng cũng xin dán cả cái băng theo đây.

Nguyên mẹ tôi gả chồng cho đứa em gái tôi từ khi mới độ 12 tuổi, khi ấy cha tôi đã chết rồi mà tôi thì đi vắng, mà cưới chạy tang nhà chồng ngay. Còn sự trước bà thì tôi không biết trước nhập ra sao, nhưng quen thói quê mùa, thì nhà giai ấy có viết cẩm cho mẹ tôi một ruộng rằng. Đến em gái tôi được ít lâu thì không biết vì cớ gì ở trong gia đình nhà chồng, nên cô đẻ em gái tôi đem giả cho mẹ tôi. Nhưng khi ấy mẹ tôi và tôi đi vắng cả, chỉ có vợ tôi ở nhà không nhận, lại được bố thêm nữa, lại đặt giả cho mẹ tôi, tuy mẹ tôi có nói rằng: để gả bán cho rõ, tôi nếu nó không biết lấn làm tài cớ mà đợ bảo đánh chửi, cũng không tôi gì hại đến phong hóa mà phải đặt giả, thì người mẹ chồng lại đặt nhau về, được độ vài tháng nữa thì một người cựu lý-trưởng dân tôi, nhà người ấy thì giàu lại quyền thế, gọi mẹ tôi vào nhà người ấy lại à thấy dạy học những em gái tôi, bắt mẹ tôi phải nhận đứa em gái tôi đem về, nên tôi phải nhận đem về. Khi ấy tôi cũng đi làm công việc vắng nhà; đến nay thì lại thấy mẹ chồng em gái tôi ra nhà tôi gọi em gái tôi về, thì tôi cũng cứ nói với mẹ tôi rằng: thôi không kể chi chuyện cũ, cố khuyên bảo em tôi về nhà chồng nhưng nó cứ nói rằng: trước đã hai ba lần đặt giả lấy làm hổ thẹn mà nay lại về thì còn mặt nào ở với nhau được nữa, nếu mẹ tôi mà lo liệu giả cưa cho em tôi được thì thôi, nếu không thì đành bắt hiếu bỏ quê hương mà đi, mà nhà chồng nó lại không chịu lấy của. Nay mẹ tôi thì già, tôi thì làm việc xa, em tôi tuổi đã lớn, không lẽ để mãi như thế được, thì phỏng tôi và mẹ tôi có thể gả cưa được không mà phải làm thế nào mới giá được, và phải giá như thế nào.

LỜI ĐÁP. — Nếu khi hai vợ chồng lấy nhau không có theo cưới, bây giờ không có giấy chứng thực là vợ chồng thì cơ thể cứ bỏ tự do được. Nếu họ nghi là lấy nhau có nộp cheo mà bây giờ muốn bỏ, thì người huynh trưởng người con gái phải làm tờ xin lại đi cho người con gái tại tòa án tỉnh, nhưng không phải giá cưa gì hết.

Ph. b-L.

MỘT CÁI LÝ-TƯỞNG VỀ VIỆC HÔN-THÚ

Tháng trước đây, tại một cuộc hội-nghị của các giáo-viên ở Milwaukee (Hoa-kỳ) một nhà sinh vật học M. Wiggan diễn thuyết về cái vấn-đề giá thú, có nói nếu không ấn định cái lệ kén chọn trong việc giá thú, thì không khéo đến ngày cái vấn-minh tiêu diệt mất.

Ông nói: Người khỏe phải lấy người khỏe, người đẹp phải lấy người đẹp, còn những người yếu thì để cho họ chết mòn dần đi. Nhà nước phải ấn định thể lệ lựa chọn trong việc giá thú mới phải. Ông lại có nói: Cứ như hiện tình ngày nay, phải một nghìn người ở đại-học Hiệp Harvard xuất thân, mới sinh được 50 đứa trẻ mà một nghìn kẻ thợ thuyền có thể sinh được tới năm nghìn đứa trẻ. Vậy muốn bảo tồn cái giống người tốt phải lựa chọn cẩn thận trong việc giá-thú. Để là thuật qua cái lý tưởng của M. Wiggan nhưng chẳng biết cái lý tưởng ấy có đời nào thì hành được không?

MỘT CHIẾC TÀU BỊ CƯỚP Ở HẢI PHẬN TRUNG-HOA

Một chiếc tàu Anh tên là *Tongchow* của công-ty *China Navigation Company* khởi hành ở Thượng-hải đi Thiên-tân, ngày thứ năm mới rồi, đến chiều ngày thứ sáu 18 décembre hồi 18 giờ 30 phút, đi đến giữa đường từ Taogang-hải đến Uy-hải-vệ thì bị giặc cướp. Bọn giặc có 25 đứa, cũng đi tàu giả làm hành-khách. Chúng đánh viên chưa coi tàu vận tàu đến Bias Bay, là đến bãi-phận Hương-cảng, là nơi hội-sở của quân giặc sẽ. Đi bến ngày giờ mới tới đấy. Bến nơi có đồ đợ, những đồ lấy trên tàu và 30.000 đồng bạc lấy trong tủ bạc đều đem xuống đó. Hành-khách Trung-hoa có 120 người. Tàu tới Hương cảng ngày hôm qua, thì ngày hôm nay đã đem viên chưa tàu cho tàu thuốc nhà thương. Trong số hành-khách có M. Woodhead, quản-lý báo *Pékin And Tientsin Times*, cũng nhiều người Pháp. Trong mấy ngày cuối cùng, trên tàu thiếu than, phải đốt những đồ vật. (*Indopacifi*)

BÀI DIỄN-VĂN CỦA QUAN TOÀN-QUYỀN VARENNE TẠI HỘI-ĐỒNG CHÍNH-PHỦ THƯỜNG NIÊN

(*Tiếp theo*)

Ở Đông-pháp, nước Pháp cũng mưu việc lợi riêng cho mình. Ta không nói rằng người Pháp đến đây trước tiên có lẽ một cái mục-đích là để sự hạnh-phúc cho nhân-dân ở đây. Người Pháp đến đây là vì cái tài-sản ở đây mà đến, mà các tài-sản ấy phần nhiều là chưa khai phát cả, và lại là vì cái lòng muốn mở mang và buôn bán, nó làm cho biết bao nước Âu-châu muốn mở mang bờ cõi, thu lấy thị-trường, cũng tài-sản các nơi.

Trong khi làm lợi cho mình, người Pháp cũng làm lợi cho nhân-dân bản-xứ nữa.

Người Pháp trú cho các nơi trong ngoài đều được bình-yên. Khi được hưởng bình-yên, tôi không biết quí cái bình-yên. Người sẽ ở nước Nam tất cũng thế. Khi người Pháp chưa đến Đông-pháp, nước Nam thế nào. Người nông-phu phải lo về việc cướp bóc, và trong-dân phải lo về việc hà hiếp thế nào. Nay muốn biết cái chân giá về bình-an và trật-tự, thì cứ trong ngay ở các xứ gần ta, bị khốn đốn về cái nạn cách-mạng, quân lính bè đảng đánh lẫn nhau, nhân-dân phải nộp thuế cho cả bên này lẫn bên kia, quân lính khi ở với đảng này khi theo với đảng khác, song đi thế nào cũng là một cái gánh nặng cho sự sinh-thực, và một sự nguy-hiểm cho cuộc hòa-bình.

Người hành khách đi qua các miền Nam, theo đường quan-lộ đọc miền duyên-hải, là nơi người nông-phu đã mở mang giồng giọt dẫn dắn ra ngoài bể và lên núi; rồi đi qua miền trung-du Bắc-kỳ mà đến Hà-thành thì tất phải kính ngợi sự can-đảm và sự siêng năng của nhân dân xứ này, và đem lòng yêu mến bọn cần-lao ấy hết sức đáo sản cuộc bẩm đẻ làm cho rộng đất sinh sản ra. Nhưng hành-khách tất cũng nói rằng bọn lao-động sỹ-đi có thể an-cư lạc-nghiệp như thế, là bởi có sự có quyền thế, sẵn lòng giúp đỡ giữ gìn cho bọn ấy được bình-yên, mà hưởng cái tài-sản của mình xuất sản ra vậy. Kể ra nước Pháp bảo-hộ bọn tạo-động bản-xứ cũng lại bảo-hộ cả người Pháp là ăn ở xứ này nữa. Song dù thế nào mặc lòng, có nhờ nước Pháp bảo hộ Đông-pháp mới được hưởng cuộc hòa-bình sung sướng khiến cho các lân-bang phải lấy làm thèm.

Nước Pháp trú cho Đông-pháp được hòa bình và lại làm cho Đông-pháp được hưởng một cái văn-minh mới, về đường chuyên-môn cái tài-năng thực là rõ rệt. Cái công cuộc của các nhà kỹ-sư và các nhà kỹ-nghệ ở đây thế nào cũng phải nói ai cũng biết, đường bộ, xe hỏa, trường học, nhà thương, bến tàu công cuộc, mục đích mỹ mang việc giao-tế, bảo-hộ vệ-sinh, và truyền bá học-thức. Các thứ giồng gọt mới kia, kể có hàng mấy nghìn hectares, nhờ đó trong mấy năm giới tài-sản Đông-pháp sẽ tăng lên gấp năm gấp mười, và sau này việc khai-phát tài-nguyên có thể đã được những công cuộc lớn lao vô kể, có phải là nhờ về cái trí sáng kiến của các nhà đồn-điền Pháp đã đem các cây mới ấy đến mà giồng giọt ở đồng bằng. Nhờ về người Pháp làm ăn ở đây Đông-pháp có cơ trở nên một miền vào hàng giàu nhất thế-giới. Nhân-dân xứ này trông thấy mấy nẻo giới mà được tiến-bộ như thế, mà lại không coi cái lợi ấy vào đâu hay sao.

Hoặc giả có người bảo rằng: Bỏ là những sự tiến-bộ về vật-chất, chứ nào những sự tiến-bộ về tinh-thần thì ở đâu? Nếu toàn dân vẫn ở trong vòng ngu dốt, thì sự sung-túc ít người được hưởng cũng chẳng làm gì. Vậy chớ gác ông đã làm gì để nâng

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

so cho cái học thức của các dân bị bảo hộ, đã làm gì khiến cho họ hưởng được cái văn minh của các ông, khiến cho nhân dân Đông-dương trở nên những người tự do và sung sướng?

Giả xử những lời trách ấy mà có lý, thì thật không còn lời trách nào thấm thía bằng nữa. Song lời trách đó thật là vô lý. Bảo rằng nước Pháp chưa làm trọn hết nghĩa-vụ đối với các dân Đông dương thì có lẽ, song nghĩa-vụ ấy không phải là nước Pháp không biết đến bao giờ, mà chính nước Pháp đã làm được một phần lớn rồi.

Xưa nay những vị đã thay mặt nước Pháp mà tuyên-ngôn ở đây đều tỏ lòng săn sóc đến nhân dân Đông pháp cả. Các ngài thật đã dùng những lời xứng đáng với nước Pháp, xứng đáng với những tập quán cao-thượng, với cái lịch sử vẻ vang của nước Pháp. Đối với sự giáo-dục và sự liên-lạc, thật các ngài cũng đã tỏ lòng quảng-đại mà gắng sức lắm rồi. Song công cuộc phải làm to tát biết bao, mà lại thêm nỗi khó khăn lắm nữa. Không phải là phác mắt nhìn qua mà tưởng ngay được các vấn-đề to-tát cùng là tìm ngay được cách giải-quyết ra làm sao. Tất phải nhờ về sự từng trải và nhờ về với thời gian nữa mới được.

Nay ta đã đi tới một quãng đường mới, nhờ những bài học đã qua cùng những sự biến-đổi nó đã rung động khắp cả các nước và đã lay chuyển đến cả tâm hồn mọi người, vậy ta lại cần phải cố gắng mà tiến lên bước nữa.

Nước Pháp chiến-tranh khi bấy đã từng tuyên-ngôn với khắp hoàn-cầu về những chủ nghĩa công lý và chủ-nghĩa cộng-hòa là những chủ-nghĩa nước Pháp đã nương tựa mà được toàn thắng, thì nay há lại không nên tự hỏi mình rằng những cái phương-pháp thực-dân của mình có hợp với điều tưởng-vọng cực điểm của mình không, cái chính-sách thuộc-địa của mình nhất là ở bên Viễn-đông có cần phải sửa-đổi cho thích hợp với tân-thời không.

Câu hỏi đó, ta xin mạnh bạo mà đáp ngay rằng: có.

– Có là vì cuộc chiến-tranh vừa đây là cuộc nó lưu huyết cả Âu-châu và vang-động cả hoàn-cầu, nó đã chứng minh rằng người ta không thể lấy cường-quyền mà xây đắp cái gì được vững bền và ngoài những sự hi vọng về đường vật chất các dân tộc đều có nhiều sự hi-vọng khác nữa.

Có, là vì cuộc chiến-tranh vừa qua đã đánh thức các dân tộc dậy, dù những xứ ở xa nơi chiến địa, những dân văn-minh cũ kỹ đương ngủ say, hay là các giống xưa nay không can thiệp gì đến việc chính trị của ta, cũng phải tỉnh dậy hết. Một ngọn gió phóng thích đã thổi qua trên các dân tộc, tràn đến tận bờ cõi các giới địa văn-minh.

Có, là vì xứ Á-đông trong bao nhiêu lâu ở ngoài những lý-tưởng Âu-tây, cái xứ Á đông bí mật kia mà các nhà lữ hành Âu Tây đã tìm được trong mấy thế-kỷ trước đã chịu vượt bể mà khó xét những sự huyền bí của xứ An-nhiên tối cổ ta, đã say mê những cái chủ-nghĩa dân quyền mà xưa nay ta vẫn lấy làm vẻ vang thế, nay lại đến xin ta dạy cho để noi theo lấy.

Có, là vì mấy năm nay, nhân vật và lý-tưởng đã đổi mới, vì Á-châu cũng thay dạng đổi hình và nay đã bước lên con đường đi về ngả văn-minh tối tân rồi.

Cái sự phong-trào phóng thích ấy, xứ Đông-dương không thể tránh được.

Đông-dương lại khó tránh được nữa là vì ngay ở trong nhà sẵn được một ông thầy có giá trị tôn sùng là nước Pháp kia đã mấy thế kỷ nay đứng làm giáo sư cho biết bao nhiêu dân tộc rồi. Các bài học của ta như vậy là có hiệu quả rồi đó. Xứ Đông-dương nay đã có cảm giác, đã biết hỏi đến cuộc tương-lai và xét đến cái vận mệnh của mình rồi xem thế nào.

Vậy cuộc tương-lai đó thế nào? Nếu cuộc hòa bình, ta sẽ được hưởng mãi, nếu các dân-tộc Đông-dương cứ tuần tự phát đạt, không gặp con yêu quái chiến tranh ở dọc đường đi, nếu tránh được cái vạ tiếm lấn và sự chinh phục tàn ác thì tất có hi vọng được sinh hoạt một cách đầy đặn hơn, cao thượng hơn, một ngày kia khả dĩ gọi được là một nước.

Điều đó, nước Pháp có thể giúp được và tất sẽ giúp cho. Cái nhiệm vụ của nước Pháp là nhiệm vụ khai hóa, là nhiệm vụ đào tạo cho các nhân đẳng, các dân tộc thì nước Pháp sẽ phải làm cho trọn vẹn.

Cái chức trách của nước Pháp khi đã làm trọn rồi, thì người ta có thể phải đoán rằng bấy giờ nước Pháp chỉ còn để lại đó gương một cái tiếng đáng ghi nhớ về công cuộc của mình mà thôi, nước Pháp không còn đòi giữ một cái địa-vị nào trong sự sinh hoạt ở bán-đảo này nữa, hoặc là để cầm quyền hoặc là để coi bảo và các dân tộc nào đã được hưởng cuộc bảo hộ của nước Pháp thì lúc bấy giờ ngoài cái sự ân nghĩa, cái tình yêu mến ra thì không can thiệp gì với nước Pháp nữa.

Song người ta cũng có thể đoán rằng, ở dưới phương trời nhiệt này bao nhiêu là những dân tộc chủng loại khác nhau, tính tình phong tục khác nhau, biết đâu một ngày kia lại chẳng thành ra một nước mới khác hẳn các nước trong hoàn-cầu, mà những người Pháp sinh trưởng ở đây sẽ kết nên những dây liên can rất mạnh về đường tinh thần và mọi quyền lợi với các dân tộc bản xứ đã dưỡng thành bằng sự học thức Âu-tây mà bấy giờ phải cùng nhau chung một cách sinh hoạt ư?

Về điều đó, ai dám nói trước là sau này Đông-dương trở nên thế nào, vì nó ở ngay cái chân Á đang sôi sùng sục mà sự chuyển động có thể làm điên đảo cả địa đồ hoàn cầu.

Kết liên với Pháp hay là dời bỏ Pháp ra, đoàn tụ với nhau làm một hay là phân ra từng mảnh, thì không ai có thể đoán trước được các dân tộc tụ họp ở dưới quyền bảo hộ của ta một thế kỷ nữa rồi ra thế nào.

Nếu ta đã cấp cho họ mọi cách để gây lấy cái vận mệnh, nếu ta đã thật bụng giữ trọn cái nghĩa vụ làm người và làm con nước Pháp là cái nghĩa-vụ giúp cho họ lên được đến chốn văn-minh tuyệt đỉnh và biết yêu mến được nước Pháp thì sau này dù xoay vần ra thế nào cũng đành.

Nhưng trong cuộc hiện tại, về những năm sắp đến đây, thì các vấn-đề nào là vấn-đề khẩn cấp? ta có thể làm ích lợi được cho xứ này những gì?

Những sự tiến bộ nào là có thể chóng thực-hành ngay được mà không hại đến sự thăng bằng của các mãnh-lực nó giúp nên cuộc tương lai còn nhưng cũng đã trông thấy rõ là cuộc tương lai mà ta vừa lược kể những điều quan-yếu?

Những dân tộc mà ta muốn cho tiến lên thì trước hết phải mở mang việc học cho họ; cái trình độ học vấn đi đến đâu thì cái quyền chính-trị phải cho đến đó; sau nữa sự tiến bộ về đường vật-chất cũng phải theo với sự tiến hóa của đường chính-trị và tinh thần: dùng máy móc để xuất sản, giúp giao dịch được tiện dễ, bảo trợ cho người làm lụng, đó là cái nghĩa-vụ chung của những người giữ cái chức vụ quản trị các nước ngày nay vậy. Song sự gắng sức ấy thành hiệu nhiều hay ít là còn tùy với khoản tài chính, bởi vậy việc khảo sát sổ dự toán là việc các ngài tài chính là việc cốt tử của mọi sự tiến bộ.

Vậy ta hãy xét ngay những vấn đề nào là vấn đề khẩn cấp rồi sau xét đến vấn-đề cao, bao bọc cả các vấn-đề ấy.

Trong những việc yêu cầu của đẳng học-thức thì việc quan trọng nhất là việc khiến cho chính-phủ phải lưu ý nhất là việc cải-lương học chính.

Các quan Toàn quyền trước tôi đã lần lượt hết sức đặt ra một bản lệ nhất định, xét ra cũng đã thấy hơn trước thật, song hình như vẫn chưa tìm ra một kế thật là hoàn-mĩ.

(Còn nữa)

MỘT TIN VỀ VIỆC KHAI QUẬT CỔ MỘ Ở AI CẬP

Những nhà khai quật cổ mộ ở Ai-cập đã đào đến chỗ mộc-nãi-y vua Toutankhamon. Hiện đương bóc dần các lớp vải quấn tử thi, bóc được lớp nào lại sẽ đặt vào những rương riêng để sau đem mộc-nãi-y về xem xét xong, lại sẽ quấn lại như cũ.

Trong tử cung có thấy rất nhiều bảo-vật, có một con dao chuôi bằng thủy-tinh, đúc gọt rất cẩn kỹ, nhiều vòng nhẫn bằng vàng khối rất đẹp. Hai cánh tay có đeo nhiều đồ rất quý, và hai chân lại đi hai đôi giầy bằng vàng.

Ông Phan-bội-Châu đã được ân xá

Khi án ông Phan-bội-Châu đã thành rồi, thì có một vấn-đề cần phải giải-quyết là quyền ân xá thuộc về Công-quyền nào, về quan Toàn-quyền hay về quan Thống lĩnh.

Vì sự thể ấy, cho nên quan Toàn-quyền đã gửi ngay giấy xin ân-xá lên quan Thượng thư thuộc địa để đệ lên quan Thống lĩnh xét.

Quan Thượng-thư thuộc địa đã đồng ý với quan Thủ-tướng Pháp thông tin cho quan Toàn quyền hay rằng các luật-lệ có thể giải thích rằng quan Toàn quyền có quyền ân-xá được, vậy muốn khỏi phải chuyển đệ các hồ sơ sang Pháp xét mất lâu thì-giờ thì Chính-phủ giao hẳn quyền cho ngài tùy định.

Bởi vậy mà ngày hôm qua, quan Toàn-quyền Alexandre Varenne đã ký giấy ân xá và ra lệnh tha ông Phan-bội-Châu ngay lập tức. Sáng hôm nay ông Phan đã đi vào Huế là nơi ông sẽ lưu-trú.

* *

Muốn biết lịch sử ông Phan-bội-Châu và cái án lừng lẫy của ông thế nào thì nên xem quyển sách của báo *Trung-Bắc tân-văn* đã xuất bản. Giá bán mỗi quyển 12 xu. Ở các tỉnh muốn mua thì nên chịu gửi bằng cách *recommandé*, tốn thêm có 8 xu mà không lo thất-lạc được.

Các dân-đảng Nam-kỳ với quan Toàn-quyền Varenne

(Tiếp theo)

I. — Vấn-đề văn-tự

Phải dùng tiếng Pháp hay là phải dùng tiếng Annam mà phổ thông sơ-đẳng học. Hai cái lý thuyết này thấy đều có người bảo chữa, bên nào bảo chữa nghe cũng phải hết. Tuy vậy mà hai cái lý thuyết đều có chỗ lầm, một là cấp nhứt thái quá, hai là không nghiên cứu vấn-đề ấy cho tường-tận.

Những người khuyên phải dùng tiếng Pháp mà phổ thông cho công-chúng, thì không để dân Annam lấy làm khó mà học thứ tiếng khác hơn tiếng nước mình.

Những người khuyên phải dùng ròng tiếng Annam mà dạy trong mấy trường sơ-đẳng học, thì lại quên lửng rằng xứ mình càng ngày càng nhiễm văn-hóa nước Pháp, nên tiếng Pháp là một thứ tiếng rất cần ích cho quốc dân.

Học chánh cuộc bị hai lý-thuyết ấy kèm hai bên, không biết liệu phương nào mà đi cho nhằm đường, rồi khi thì ngả theo bên nay, khi thì ngả theo bên kia, nên lần mò dọ dẫm hoài trong đường giáo dục, rồi cứ chuyên thí nghiệm mà thôi, làm ngăn trở bước tấn-hóa vô cùng.

Sơ-đẳng học lập ra là cốt để dạy cho trẻ nhỏ biết chút-đỉnh luân-lý, có chút đỉnh học-thức, đặng chừng khôn lớn có đủ tư-cách mà cư-xử với đời. Theo phép giáo-dục nếu dùng một thứ tiếng ngoại quốc mà dạy trẻ nhỏ chút đỉnh học-thức ấy, thì là trái lẽ lắm. Bắt con nít phải ra trí mà nhớ tiếng ngoại-quốc thì đã mệt cho nó rồi, còn trí đâu mà thâm nhiễm màu nhiệm văn-học nữa cho được, bởi vậy con nít học hết rồi trong trí chộn rộn chàn ràn câu này bài nọ, không thông chi hết, hễ hỏi tới thì đọc thuộc lòng như con két mà không hiểu ý nghĩa.

Tuy vậy mà cũng chẳng nên quên rằng tiếng Pháp là một thứ tiếng thanh-nhã minh bạch, đứng đắn, tiếng Pháp là một cái cơ khí hay nhất để mà dùng phổ-thông giáo-dục Âu-châu: Những người muốn cho nước Annam cải cựu tùng tân, nên nài xin dạy chữ Pháp, thì là hiệp lý lắm.

Chúng tôi tưởng nếu muốn cho mấy cái lý-thuyết mới nói trên đó thuận hòa với nhau thì nên tổ-chức, nền Pháp-Việt Sơ-đẳng học như vầy:

1° Dạy luân-lý và dạy mấy môn thường dùng thì dạy bằng tiếng Annam song phải có đủ sách học cho nhiều và sách ấy theo tiếng trong xứ (ở Nam-kỳ thì viết theo tiếng Nam-kỳ cho học-trò Nam-kỳ dễ hiểu; ở Bắc-kỳ thì viết theo tiếng Bắc-kỳ cho học-trò Bắc-kỳ dễ hiểu).

2°) – Năm lớp trong trường Sơ-đẳng học cũng dạy chữ Pháp như tiếng Annam, vậy ban đầu dạy ít, lần lần dạy thêm nhiều, mà năm thứ nhất phải dạy chữ Pháp một tuần lễ ít nữa là 5 giờ đồng hồ. Ban đầu cho học tiếng một, nghĩa một, lựa những tiếng thường dùng mà dạy, lần lần học-trò biết được nhiều tiếng rồi thì tập chúng nó phiên-dịch chữ Pháp ra tiếng Annam, hoặc tiếng Annam ra chữ Pháp.

3) – Học hết chương trình rồi thì bày hội thi lấy bằng Pháp-Việt Sơ-đẳng học; hội thi ấy thì bài viết và bạch miệng bằng tiếng Annam, mà cũng phải có thi một bài bằng chữ Pháp nữa.

II — Cần phải mở rộng Sơ đẳng học cho dân chúng.

Ai cũng biết trong Nam-kỳ dân số kể đến 3 triệu người, còn con nít đúng tuổi nhập học kể đến 600 000 đứa, cuộc Sơ-đẳng-học còn hẹp hòi nên không thể dạy hết số con nít ấy học được.

Theo sổ lập hồi năm 1924 thì số học trò kể được 72 000; số giáo-sư là 500, trong ấy có 125 người Pháp mà thôi. Ấy vậy số con nít 10 đứa thì hết 9 đứa ở nhà học với cha mẹ, chớ không thể nhập trường được. Vả dân chúng phần nhiều là nông phu, lo cày sâu cuốc bẫm đặng kiếm cơm nuôi vợ con, có thể nào mà làm giáo-sư dạy con trong nhà được. Vậy thì phải liệu phương nào mà làm cho con nít nhà Annam có thể học cho dễ. Nếu Chính phủ Đại-Pháp thiệt quyết tình giáo-hóa dân Annam, thì chúng tôi nài xin Chính-phủ phải làm riết mà trừ những ngày giờ đã mất hồi trước, phải tận tâm kiệt lực mà phổ-thông Sơ-đẳng học cho dân Annam. Sơ-đẳng tiểu học làm thế này có lẽ được: lập thêm trường Sư-phạm đặng nung-đúc giáo sư Annam cho đủ số dùng mà dạy hết trẻ nhỏ đúng tuổi nhập trường; mở thêm trường Tiểu-học trong các làng, mở trường khởi dạy 3 lớp dưới mà thôi, mỗi làng hoặc hai ba làng hễ dân số được 500 thì phải có một nhà trường, như không tiền đủ cất nhà trường thì dùng Đình hoặc nhà Công-sở mà dạy dỗ, chẳng còn phải làm tốn hao cho nhiều, chẳng cần phải bầm báo vô ích. Sự giáo-dục quốc dân khởi đầu tại mấy nhà trường tiểu học trong làng đó, chuyên dạy mấy môn thường dùng là tập đọc sách quốc-âm tập toán pháp, dạy luân-lý; mà giáo-sư cũng phải tập luôn thể thao, dạy luôn phép vệ-sinh; lại ban đêm nếu mở trường mà dạy giúp cho người lớn tuổi nữa thì càng quí lắm.

Hễ nhà trường Tiểu-học trong làng lập thêm nhiều thì tức nhiên cũng phải mở rộng trường Sơ-đẳng ở mấy tỉnh thành nữa mới được, mà hay hơn là mỗi quận gồm đôi ba tổng lập thêm một trường Sơ-đẳng hoàn toàn.

Cuộc sơ-đẳng-học thì làm cho bọn thiếu-niên có được chút ít học-thức và làm cho chúng nó có thể lên trường cao hơn mà học thêm nữa được. Tuy vậy mà cũng nên ước trông Chính-phủ mở thêm cuộc kỹ-nghệ giáo dục mà dạy dân Annam. Kỹ-nghệ giáo-dục thì chuyên dạy cách thiệt-hành, coi chỗ nào làm nghề gì, thì dạy nghề ấy, yếu cần ung-đúc cho có tiền-công thông thạo, cho có công-trường rành nghề đặng giúp mà cạnh tranh quyền lợi về sau.

III. — Sơ-đẳng đại-học và bổn-quốc trung-đẳng-học

Cuộc Sơ-đẳng tiểu-học đã thiếu Giáo-sư, mà lên Sơ-đẳng đại học cũng còn thiếu giáo-sư nữa. Mỗi năm số học trò thi đậu bằng sơ đẳng học kể bực trung là 1.200 trong số ấy chừng 50 được vào trường sơ-đẳng đại-học của nhà nước mà học thêm nữa, còn bao nhiêu thì không có chỗ, túng thế phải xin vào mấy trường thầy-giòng hoặc mấy trường tư.

Học sơ-đẳng đại-học đủ bốn năm rồi, học-trò còn phải học thêm hai năm đặng lấy bằng tú-tài bổn-quốc nữa, vì bắt đầu năm 1926, nhà nước buộc phải có cái bằng ấy mới được vào các trường Cao-đẳng ngoài Hanoi mà học. Ấy vậy học-trò Annam nếu muốn được vào trường Cao-đẳng Hanoi thì trước phải học tới 11 năm (5 năm sơ-đẳng tiểu-học, thêm 4 năm sơ-đẳng đại-học, rồi còn thêm hai năm tú tài bổn-quốc nữa) Học trọn 11 rồi thì đi học thêm ngoài Hanoi mà thôi không đi đâu nữa được, bởi vì cái bằng tú tài bổn quốc đối với bằng bên Pháp quốc thì không có giá trị gì, người có bằng ấy, nếu đi qua Pháp quốc học thêm thì không vào mấy trường chuyên-môn nào được.

Làm như vậy thà là để cách học như cũ song bực trung đẳng học phải làm y như bên Đại-Pháp, rồi cho học trò thong-thả ai cũng được vào học lấy bằng Tú-tài hết thảy, dường ấy chẳng là hay hơn sao?

Trung đẳng học nếu lập y như bên Pháp quốc thì con nít học 10 hoặc 12 năm rồi ắt thành người đứng đắn, có trí rộng, có tính lành, có đủ mùi giáo-dục Âu-châu. Muốn cho bực thanh-niên Annam học hoàn-toàn rồi khỏi trái với cương-thường luân lý cũ, thì trung-đẳng học dạy các môn khoa học, song đừng dạy chữ Hi-lạp với chữ La-tinh, bắt học chữ ngoại-quốc và học văn hóa Cực-Đông cũng được.

Mà trung-đẳng học nếu lập như vậy thì tức-nhiên phải dùng tiếng Annam được. Vậy thì học trò lúc mới vô học chẳng nên hạn định tuổi như bên Pháp quốc vậy, mà như có hạn định thì xin cho trội lên mỗi lớp vài ba tuổi con nít Annam mới có thể học được.

(Còn nữa)

Tin sau cùng

Việc ở Syrie

M. De Jouvenel có hứa đại-xá cho những quân khởi nghịch trong một hạn mười lăm ngày sẽ nộp khí giới.

Ở miền Damas, quân lính đi tuần ở phía đông-nam bãi cây, không xảy ra việc gì cả.

Tình trạng đã khá. Nhân dân đã đỡ băng.

Việc Trung-hoa

Tin Thượng-hải. — Đường điện-báo từ Thượng-hải đến Thiên-tân bị nghẽn.

Tin Bắc kinh. — Ngày 2 Décembre ở khu Yangtsun-Peitsang không đánh nhau nữa. Nhiều người chết và bị thương. Sư đoàn thứ chín quốc-dân quân tới Taogku, không tiến đến Thiên-tân, và giải tán đi các nơi. Người ta nói Phùng có ý muốn bãi việc chiến-tranh, cho khỏi giết đồng nhau nữa. Nghe đâu Phùng sắp có giấy tuyên-ngôn rằng mình rất đau-đớn về việc nội-chiến, nên Phùng vì nhân-đạo mà bãi việc chiến-tranh.

Indopacifi

Tin Ai-lao

Việc động đất

Quan cai-trị đầu tỉnh Houaisai có điện trình quan Khâm-sứ tại Ventiane rằng tại tỉnh ấy ngày 22 décembre hồi 12 giờ trưa có động đất trong mười giây đồng hồ. Đến 3 giờ chiều lại thấy động nữa nhưng các nhà cửa chỉ bị thiệt hại xoàng thôi.

Quan Đại-lý Muong-sing cũng trình rằng ngày hôm ấy và giờ ấy trong hạt có thấy động đất trong ba phút đồng-hồ nhưng không hại gì cả.

VIỆC HANOI

Nhân dịp lễ Noël, nhà máy nghỉ không làm việc. Vậy số báo 2688 đến ngày thứ bảy 26 Décembre 1925 mới ấn-hành.

Thời-tiết

7 giờ	20 độ
15 giờ	21 độ

Giá thóc gạo:

Gạo hạng nhất, một tạ	10	25
nhì, —	9	20
ba,	8	70
Thóc hạng nhất, —	5	75
Bắp ngô —	5	25

Giá bạc. Kể từ ngày 24 Décembre 1925, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 16 f. 00.

Tin tàu. — Tàu *Chantilly* mang thư sang Pháp, trừ các vật khai giá không để, đến ngày 27 décembre, hồi 9 giờ sáng, ở Haiphong sẽ chạy đi Tourane, Saigon.

Các thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe-lửa 20 giờ 7 phút, tối thứ bảy 26 décembre.

Hội đồng chính phủ. — Sáng hôm nay, Hội-đồng chính phủ lại họp đại hội-đồng từ 9 giờ đến 12 giờ do quan Toàn-quyền chủ tọa. Hội-đồng đã xét xong bản dự định của sổ dự toán Đông dương năm 1926 và y cả các chương đem trình Hội-đồng xét.

Chiều hôm nay hồi 4 giờ lại hội nghị.

Nhà ký-túc-xá ở Tri-cu. — Trong một số báo trước, bản quán đã đăng rằng Nhà nước vừa dựng tại Tri-cu phủ Yên-thế tỉnh Bắc giang một nhà ký-túc-xá để nuôi các trẻ-con vô thừa nhận học nghề nông-phố và để giam những trẻ-con phạm tội tù mà chưa đến tuổi. Bản quán đã nói đại lược cách thức nhận những trẻ-con vào nhà ấy là thế nào. Nay xin tóm lược nốt những đại-ý trong tờ nghị-định dựng nên nhà ký-túc-xá ấy và xin nói rõ lại để độc-giả biết rằng không phải là một trường canh-nông như nhiều người đã tưởng lầm như trường Canh-nông trên Tuyên-quang đâu. Chủ ý Nhà-nước dựng ra nhà ấy là để nuôi những trẻ con không có ai nuôi, đi cầu bơ cầu bất, dạy cho nó nghề làm ruộng để cho nó khỏi phải đi ăn trộm ăn cướp để độ thân như là ta thường thấy nhan nhản ở các phố Hanoi. Nhà ấy lại dùng giam những đứa vì tình tính mà bị phạt giam, không thể giam lẫn với các tù lớn được, tức là một cái trường giới trường đã có trước rồi. Sau nữa là để các nhà có con hư không dạy được mà có giấy của quan chánh án cấp cho thì có thể xin chịu tiền cơm mà giam nó vào đó, trừ ra có nghèo lắm không thể chịu tiền được thì sổ dự toán Bắc-kỳ sẽ chịu cho.

Theo như nghị-định ấy thì nhà ký-túc-xá Tri-cu sẽ do quan Công-sứ Bắc-giang trông nom. Quản-trị nhà ấy có một người *surveillant - chef* (chánh thị-dịch) do quan địa-phương kiểm-soát, về việc canh phòng tại trường ấy thì có một toán lính khố-xanh. Dạy học thì có một người trợ-giáo một người cán sự canh-nông, việc trông nom thuốc men thì có viên y-sĩ ở Nhã-nam cứ mỗi tuần lễ ít ra phải đến một lần.

Những trẻ con ở nhà ký-túc-xá ấy chia ra làm hai khu, khu thứ nhất là những trẻ bị tòa án trừng phạt, khu thứ hai là những trẻ vô thừa nhận hay là những trẻ hư mà cha mẹ xin giam vào đó cùng là những đứa bị tòa án trừng phạt mà đã sửa đổi tính nết và chịu cần cù làm lụng.

Trong hai khu ấy, mỗi khu lại chia làm hai bọn, một bọn từ 14 tuổi trở lên, một bọn từ 14 trở xuống. Tùy theo với sức mình bất cứ bọn nào cũng phải làm việc nông phố hay là công-nghệ sẽ đặt ra ở trường ấy.

Khu thứ nhất là trẻ con bị án thì mỗi đứa mỗi ngày làm việc sẽ được 2 xu để dành, và khu thứ hai là những trẻ khác thì được 4 xu. Những đứa tính hạnh tốt thì được lĩnh một nửa để ăn quà hay là mua những đồ chơi không có lệ cấm, còn một nửa đến khi được ra mới được lĩnh về.

(Còn nữa)

On demande un bon Sténo-Dactylo, Métis ou Indigène avec références sérieuses.

S'adresser Société des Charbonnages du Đông-triều à Uông-bi.

Muốn cần một người « OPÉRATEUR-GÉOMÈTRE » đã biết thạo làm *levées* bằng máy *boussole* và ngắm thăng bằng nữa, (opérations de nivellement)

AU CINÉMA TONKINOIS
13, Phố Hàng Quạt, Hanoi

CHƯƠNG-TRÌNH
Từ ngày thứ sáu 18 đến ngày thứ năm 24 Décembre 1925
Thời sự Pathé
LE RAYON DIABOLIQUE AU PARIS QUI DORT
Chia làm ba hồi phim
Do René chair đặt cảnh
L'âge sans pitié
Hài kịch chia làm hai phần
Ngày chủ-nhật hồi 17 giờ 30
Ngày thứ năm —
Có buổi ban ngày giảm giá

HIỆU BÀO CHẾ:
CHASSAGNE
59, Rue Paul-Bert, Hanoi
Có bán đủ cả các thứ thuốc
NÊN HỎI QUYỂN MẪU HÀNG (CATALOGUE) Ở ĐẤY

館 書 民 新

HỘI-ĐỒNG DUYỆT SÁCH *họp chiều hôm qua, đã công-nhận hai quyển sách sau này là có ích, hợp chương trình, và đã liệt tên vào bản kê các sách-học các trường Pháp-Việt:*

1° — **Quốc-văn độc-bản** *của VŨ-ĐÌNH LONG soạn — Lớp nhất và lớp nhì dùng — Giá bán 0$40.*

2° — **200 bài tính đố** *của VŨ-ĐÌNH LONG và PHẠM TÁ soạn — Học trò thi Sơ học yếu-lược dùng — Giá bán 0$30.*

Bán buôn tại TÂN-DÂN THƯ-QUÁN, *Hanoi.*

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

ĐỒNG-HỒ
ĐEO TAY BỌC VÀNG
Máy mỏ neo, 15 chân-kính
Mặt và kim có chất dạ-quang
BẢO-HÀNH 20 NĂM
Giá. . . . . 11 $ 50
BÁN TẠI HIỆU:
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert, — HANOI
2009

NHÀ BÁ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BAO-CHẾ MONTÈS
54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Muốn chữa khỏi các bệnh về đường tiểu-tiện thì nên dùng thuốc:

ABLENNOL

là thứ thuốc chữa bệnh lậu rất thần hiệu.
Chế toàn bằng chất: Santalol chất: Salol và chất: Urojormine

Giá 1$30 một hộp 3001

MỘT DỊP HIẾM CÓ

Giảm giá 20

Hàng thực tốt
giá thực rẻ

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

Các Tiểu-thuyết và các sách, các truyện quốc-ngữ mới xuất bản muốn đem ... phương được can-... chu tất, nên gửi hiệu NAM TÂN bán sách số 84 phố Bonnal, Haiphong sẽ giúp.

BỆNH LẬU

Thụt bằng thuốc LUGAR mà chữa lậu thì không gì hiệu bằng

THUỐC THỤT LUGAR có nhiều chất quý ở loài thực vật, trị trùng lậu thì chóng quá; mà nhất là chữa không cần-thận gì, nặng lắm thì THUỐC LUGAR dùng nhạy lắm.

THUỐC THỤT LUGAR không có mùi gì cả; giả dụ ống tiểu tiện thấy nóng hay khó chịu mà dùng ngay thuốc đó thì lậu có gần phát ra cũng tịt hẳn.

Hễ muốn giữ không mắc bệnh lậu, thì giao hợp xong rồi, dùng ngay THUỐC THỤT LUGAR.

Cứ thấy đau ống tiểu tiện thì trong một ngày thụt 3, 4 lần

Thụt sẽ để thuốc trong ống tiểu tiện độ 4, 5 phút, rồi sẽ nắn nắn ống đó.

Trước khi thụt thì phải nhớ tiểu tiện đã, 2, 3 giờ xong rồi lại tiểu tiện nữa.

Trong khi lậu thì nên uống thuốc SANTAL MARY và thụt THUỐC LUGAR thì dầu bệnh nặng thế nào cũng phải tiêu diệt.

Thuốc thụt Lugar. . . 1$75
Thuốc Santal Mary. . 1$00

Bán tại nhà bào chế CHASSAGNE số 39 phố Paul Bert, Hanoi

Tăng giá tiền tem gửi thư và tiền đánh giây thép. — Trong các khoản thuế mới, đem ra bàn xét tại kỳ Hội-đồng chính-phủ vừa rồi, thì ta thấy có khoản tăng giá tiền tem gửi thư và tiền gửi giây thép: Giá tiền tem gửi thư trước kia 4 xu một cái thì nay định tăng lên 5 xu, và tiền gửi giây thép trước kia 3 xu một tiếng thì nay định tăng lên 4 xu một tiếng.

Hai cuộc thi xe đạp. — Đến ngày chủ nhật 7 Février 1926 hội xe đạp sẽ mở hai cuộc thi xe đạp, một cuộc 100 kilomètres từ Haiphong lên Hanoi và một cuộc 200 kilomètres từ Haiphong lên Hanoi lại về Haiphong.

Chương trình hai cuộc ấy đến số sau bản quán sẽ đăng.

Hội Trí tri. — Đến chủ nhật 27 tháng chạp tây này, hồi 8 giờ tối, ông Phạm-trọng-Thiều sẽ diễn giải tại hội Trí tri về câu: Cổ nhân dạy: VẠN TỘI BẤT NHƯ BẦN, là phải hay là trái.

Lời cảm ơn. — Chúng tôi có lời cảm ơn các cụ, các ông, các bà, các quí-hữu học-sinh đã có lòng thân ái cho đồ phúng, gửi giấy chia buồn cùng là đi đưa đám con chúng tôi là:

NGUYỄN-THỊ-THỤC

ngày mồng bảy tháng một ta này (22 Décembre 1925)

Trong khi bối rối, chúng tôi có điều gì sơ suất, xin các cụ, các ông, các bà, cùng các quí-hữu học-sinh miễn thứ cho.

Nguyễn văn Cảnh
Đồng gia quyến bái tạ.

« BÁN CHỊU »

Các thứ tủ sắt đựng bạc, đủ các thứ kiểu lớn nhỏ, khóa kín, có combinaison, bán chịu được trả tiền làm nhiều hẹn. Xin mời đến xem hay là viết thơ về hỏi tại nhà « LA PERLE » 11 et 13, phố Tràng-thi (Rue Borgnis Desbordes) Hanoi.

CÓ MỘT KHÔNG HAI!!!

Mười ngày chiếu bóng rất hay!!!

Tại rạp CINÉMA PALACE
HANOI

Từ thứ ... 23 Décembre đến thứ sáu 1er Janvier 1925

Trong ba giờ đồng-hồ
GIẢI TRÍ BẤT CỨ ÍCH
Giặc cho sói
Đại phim ảnh 9 đoạn rất hay
Chiếu trong một buổi hết

Tại hiệu BẢO CHẾ MONTÈS có bán:

CHLORATE DE POTASSE dùng làm pháo.

L'ALUN de CHROME dùng để thuộc da.

ACIDE FLUORHYDRIQUE dùng để đúc thủy tinh.

CARBONATE D'AMMONIAQUE et VANILLINE dùng ...

Ngạch tòa Sứ. — M. Vũ-văn-Cừu, thư-ký thượng hạng hạng tư, hết hạn nghỉ, nay bổ vào tòa nhất phủ Thống sứ.

M. Trịnh-đình-Hiển, thư ký hạng nhì, hết hạn nghỉ, nay bổ đi Bắc-giang.

M. Ng-quí-Hanh, thư ký hạng ba ở Bắc giang, nay đổi đi Thái-bình.

Việc xiếc Long-tiên giúp hội Nhân-bác. — Bản-báo tiếp được bài sau này nhờ đăng báo:

Xiếc « Long-tiên » xuất-hiện một cách đột-ngột, mà vật-liệu rất hoàn-bị, bài-trí rất hoa-lệ, và sự thao-luyện lại rất tân-kỳ, hư là một xiếc đã lão-đại: xem như buổi diễn sau cùng vào tối hôm 21 décembre vừa rồi, lấy tiền giúp hội học Nhân-bác, được công-chúng hoan-nghênh, đã tỏ cái thiện-nghệ của các tài-tử rạp Long-tiên trên hý-trường, mà lại làm cho cái danh-hiệu một hội học như hội Nhân-bác ở Hà thành ngày một lan rộng.

Quí hóa thay lòng trượng-nghĩa, vụ-học của các ông đã dựng nên rạp ấy, vì công-ích đem tài-nghệ ra giúp lũ thanh-niên nước nhà đương một thời-kỳ tân học thịnh hành. Hội Nhân-bác chúng tôi lấy làm ngợi-khen và cảm tạ vô cùng.

Chúng tôi lại xin có mấy lời thành-thiết cảm tạ các thân-hào và thiện, tín chư tôn ở Hà-thành, trong lòng lai-láng những mối thiện, liền mấy hôm đem hằng-tâm, hằng-sản giúp việc nghĩa, việc thiện, rồi đến việc học, không quản xem đi xem lại nhiều lần, mà hôm ấy đến quan-khán rất đông, giúp cho chúng tôi làm một việc nghĩa thành hiệu-quả, không đến nỗi phụ lòng nghĩa-hiệp của rạp Long-tiên. Lòng cảm động của chúng tôi không thể sao diễn hết ra trên trang giấy được, vậy có mấy lời bộc-bạch trên báo-trương này.

Nhân bác hội lai cảo.

Đã hết lịch rồi. — Xin kính cáo cùng các nhà công thương xa gần biết cho rằng lịch sang năm của bản quán vì được các ngài hoan nghênh cho nên đã bán hết cả rồi. Vậy bản quán xin có lời đa tạ cả các ngài.

Đã bắt được quân đi lừa. — Hai người Ấn đi lừa lấy được một món tiền là 600 đồng của ba hiệu buôn kia ở phố hàng Đào, đường Puginier và phố Paul Bert thì nay đã bắt được rồi.

Giấy bạc giả. — Cách mấy hôm nay, sở mật-thám bắt được một người Khách, tên là Ngay-thai-Biếc, 32 tuổi, buôn bán ở Lang sơn, qua Hanoi, có mang một cái giấy bạc giả 100 đồng, vậy người Khách ấy đã giải vào tòa án.

Cái nạn ô-tô. — Hôm 23, vào hồi 8 giờ 15 hai cái ô-tô vừa đến đầu phố Colomb và Rollandes thì đụng phải nhau, một cái xe số T. 2598 do Ng-Ham vặn máy còn một cái số A 188 của sở điện báo. Duy cái xe số T 2598 một bánh về bên hữu hơi bị hư hỏng.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Xiếc Long tiên đã tới Haiphong — Xiếc Long-tiên diễn ở Hanoi xuất một tháng giời thế mà tối nào cũng đông người đến xem, có người xem đi xem lại 6, 7 lần mà cũng còn muốn xem mã, chẳng chẳng nói thì ai cũng biết xiếc ấy được lắm tay rất giỏi lại có mấy cậu và cô chỉ độ 4, 5 tuổi mà đã làm được nhiều trò rất lạ từ xưa đến nay chưa hề có bao giờ.

Trên khu đất rộng ở ngã ba đường Chavignon và l'Agent Guiret ở Haiphong đã thấy nhà Tente cũng song rồi để tối thứ sáu 25 décembre 1925 này thì bắt đầu khai diễn.

Bà con ta nên đi xem cho biết cái tài của bọn xiếc ấy đừng để lỡ.

Trẻ con lạc. — Trần-huy-Tạo, làm nghề gánh thuê, nhà ở Lạc-viên, trình lạc mất đứa con gái tên là Trần-thị-Bưu, 14 tuổi, từ ngày 15 décembre.

Thảm trạng. — Hồi 14 giờ ngày 22 décembre, ở sông Hạ-lý có một cái xác người đàn bà trôi trên mặt nước. Người ta bèn đi báo sở Cảnh-sát để cho người vớt cái xác ấy lên, khám xét thấy không thấy có thương tích khả-nghi, không rõ căn-cước, ước độ 35 tuổi, rồi cho đưa vào nhà xác.

Bỏ quên trên xe. — M. Arnoux, ở số nhà 15, đường Bonnal, trình sở Cẩm rằng ngày thứ ba trước, ông đi xe không nhớ số, bỏ quên trên xe một đôi giầy đi săn và một chiếc giầy đàn bà.

Nạn xe cộ. — Hồi 17 giờ ngày 22 décembre chiếc xe tay của hiệu D. A. số 314, do tên Ng-văn-Mô kéo, đi đến phố Strasbourg thì va phải xe đạp của M. Ch. Clément ở đường Lạch-tray bị cong bánh đằng trước.

Chết ở dọc đường. — Phạm-văn-Nhi, là lính doan số 6963, tòng sự tại Hòa-bình, về chữa bệnh ở nhà thương ta ở Hanoi, nay định cùng vợ về thăm quê nhà ở Thủy-nguyên thuộc tỉnh Kiến-an, thì đêm 22 décembre vừa rồi chẳng may bị chết ở Haiphong. Quan trên phái người lại khám nghiệm tử-thi xong cho đưa vào nhà xác, nhưng tang-gia có thể lại nhận đem mai táng.

Giải vào tòa án. — Trương-văn-Khiêm, làm nghề cu-li, nhà ở Hàng-kinh, ăn cắp một chiếc ống coussinet bằng đồng đỏ, đáng giá 2$50 của nhà Beyer số 4, đường Clémenceau, nên phải giải vào tòa án để nghĩ tội.

Đánh người lấy đồ. — Trần-văn-Thuật, 32 tuổi làm nghề gánh thuê, có đơn kiện tên Phạm-v-Cẩn, 28 tuổi làm nghề mạch-lô tàu binh Lapérouse, đã đánh hắn bị thương và còn lấy của hắn ít đồ vật.

Trốn đi đâu? — Phùng-phú-Cường 25 tuổi, làm việc ở nhà ngân-hàng, nhà ở số 94, phố Đường-cát, có đơn kiện và em làm việc với mình, ăn cắp một cây lụa đáng giá 9$30 và vay tiền công trước 3 đồng rồi, trốn mất.

VIỆT-TRÌ

Phát hỏa. — Đêm hôm 22 tây hồi 12 giờ rưỡi, mấy gian nhà gạch ở cạnh nhà hiệu Mỹ-lợi phát hỏa ra gio cả, còn đồ đạc thì chạy được. Trong lúc đang cháy thì có lính tây ra phòng bị những nhà bên cạnh cho ngọn lửa không bén sang. Việc này sở cẩm còn đang ... tại nhà rào.

PHÚ-THỌ

Khánh-thành trường Thể dục. — Ngày 20 décembre vừa rồi tỉnh ta đã làm lễ khánh thành trường thể-dục, người đến xem đông lắm. Trường thể-dục mở vào chỗ bãi đất giữa khoảng sở cảnh-sát, nhà xéc và trại khố xanh, đối diện với chỗ đất tập trận và đằng trường học con trai, trông trên tòa Sứ xuống, cái vị-trí thật là tiện cho mọi người: vừa tiện cho lính khố xanh, vừa tiện cho học sinh ấm.

Nếu sau này mở rộng thêm một chút nữa về phía nam, thì trường thể-dục tỉnh ta sẽ trở nên một trường đẹp nhất trong xứ Đông pháp. Vẫn hay trường thể-dục Hà nội rộng rãi hơn thật, và hiện nay đã chỉnh-đốn được tươm tất hơn thật, song chắc không được khang-trang ... bằng trường thể dục của tỉnh Phú thọ ta.

Ngày chủ nhật vừa rồi, tại trường thể-dục trang hoàng rực rỡ, bọn thanh-niên trong thành-phố đua nhau ra đó để thi tập thể-thao do quan giám-binh Martineau đứng chủ trương.

Cái ngày hội vui vẻ ấy thật là một dịp mới nữa tỏ cho người bản xứ biết rằng các quí-quan rất lưu tâm đến nòi giống Việt-Nam và cái sức khỏe của mọi người.

Sau đây xin lục đăng danh sách các người được trúng giải bữa đó.

Nhảy cao

Lính khố xanh: Ng-văn-Chân, Lê-văn-Đạt, Vũ-đắc Kiêm, Ng-bá-Dong.

Học trò: Thọ, Vinh, Hợi, Binh.

Nhảy xa

Lính khố xanh: Ng-gia-Mạn, Ng-văn-Chân, Lê văn-Đạc, Hà-văn-Lu.

Học trò: Thọ, Hai, Vinh.

Bước xa

Nhất toán học sinh.

Nhì toán lính khố xanh.

Kéo dây

Toán lính khố xanh được toán lính cơ.

Toán học trò Thọ được toán học trò Vinh.

Barres fixe

Lính khố xanh: Ng-bá-Dàng, Trần văn-Tính, Vi-v-Thuốc, Ng-v-Nguyên

Học trò: Hồ, Chu.

Barres parallèles

Lính khố xanh: Phạm-huy-Khang, Ng-văn-Châu, Ng-bá Dàng, Lê-v-Đạt

Chạy nhanh

Lính khố xanh: Lê-văn-Đạt, Hoàng-văn-Tê, Hà-v-Cục, Ng-v-Chấn.

Học trò: Vinh, Thọ, Tỉnh, Bích, Khai.

Đánh vật

Lính khố xanh: Bùi-văn-Tiệp, Đặng-văn-Tra, Hà-văn Thâm, Vương đắc-Viên, Ng-đức-Tương, Trần-văn-Hi, Hồng-v-Nhiên, Phạm-duy-Khang.

Học-trò: Thọ, và Trạch.

Đấu gậy

Ng-văn-Ngoi và Ng-đức-Tương.

CAO BẰNG

Hỉ tín. — Có tin mừng rằng đến ngày 3 janvier 1926 này, M. Bùi-nguyên-An tức Kim-Khanh, Chưởng-giáo trường Sơ-đẳng Ngân-sơn sẽ làm lễ thành hôn kết duyên với Melle Ngô-thị-Thảo. Lễ thành hôn sẽ làm tại Thông-huệ (Trùng-khánh phủ).

TUYÊN QUANG

Giấy bạc giả. — Mới rồi, vợ chồng ông Ký-Tiến ở phố Xuân-hòa thu các thứ tiền bán hàng các nơi về kiểm lại thì thấy hai cái giấy bạc 5 đồng, nghi là giấy giả, lập tức đã đem nộp tòa sứ, thu tiền các nơi nhiều, nên không biết là của ai giao trả.

Ngày Ninh-lăng[1] đức Tiên-đế

Đến ngày ninh-lăng đức Tiên đế thì Hương-ký chỉ nhân có đem máy ảnh Cinéma vô Huế. Lại có đem theo một cái máy chụp ảnh kiểu tối tân năm 1926 nhân tiện khi về từ Huế ra Thanh-hóa, có ở lại mỗi tỉnh trong hai ngày. Đi đến tỉnh nào, sẽ có giây báo lại các công sở. Vậy ngài nào muốn chụp ảnh, xin viết thư trước cho hiệu Hương ký Hanoi, để khỏi lỡ thời giờ trong cuộc hành-trình.

(1) Nghĩa là rước tử-cung ra an-táng tại tôn lăng.

Bột ăn PHOSPHATINE FALIÈRES danh tiếng lâu năm đâu cũng được trong hộp thiết hàng chỉ khít kính lắm.

Có mua không cho được bột PHOSPHATINE FALIÈRES dùng bổ tinh thần, ích cho con nít mất sữa, người lớn đau huyết, ông già bà cả liệt nhược, cùng là kẻ có đau ốm mới mạnh.

Có ... bán cùng bột — Tại chỗ thì ở Paris, số 6, đường La Tacherie.
R. C. Paris. 53.323.

VIỆC TRUNG-KỲ

DJIRING

Cái nạn ô-tô. — Quan Công-sứ Hanh-Donnai có điện trình quan Khâm-sứ Huế rằng, quan cai-trị Caillard chủ tỉnh Thủ dầu một (Nam-kỳ) cùng với phu nhân và các con đi ô-tô gần tới Djiring thì ô-tô bị nạn. Ông Caillard bị trọng thương ở gáy và vai bên phải, thì đã đưa ngay về nhà thương Saigon sáng hôm qua. Bà Caillard và các con thì bị thương xoàng thôi.

QUẢNG-BÌNH

Cái nạn cọp. — Cách ba hôm nay, có hai anh em một nhà kia người làng Đức-phổ, phủ Quảng-ninh đi vào rừng hái củi; không may người anh bị phải cọp bắt; trong lúc ấy người em tuy là sợ-hãi thật, nhưng vì tình máu-mủ xui nên, mới nắm lấy hai chân người anh mà kéo lại; nhưng than ôi! sức bèn thể yếu, làm gì địch nổi con ác-thú kia; nên sau lại chỉ nắm được cái quần của người anh mà thôi.

Sau người em chạy ra khỏi rừng la tiếp-cứu; may nhờ làng xóm chung quanh chạy vào đuổi theo mới tìm được thi thể.

SÁN-NHIÊN-ĐÀI

Tối thứ năm 24 Décembre 1925

GƯƠNG TÂY LIỆP

... soạn thành được ngót 30 điệu hát ... vui nhất là chỗ ... cho Mai-Khanh về nhà mà ... xin các quý khách ... đông cho và xin giữ chỗ ngồi trước.

Tối thứ sáu 25 Décembre 1925

GƯƠNG TÂY LIỆP

... soạn thành lâu hơn 20 điệu ... Hồi cuối cùng vui hơn cả ... Điệp ... tích hát. Xin các quý khách ... đông cho và xin giữ chỗ ngồi trước.

Tối thứ bảy 26 Décembre 1925

ĐỨC BÀ THƯỢNG NGÀN

Tích hát này có luyện tiếng mường, tiếng quan hỏa. Vui nhất là chỗ hai vị giang trận. Trong rất là uy-linh.

Hiệu thợ may Moreau Jeune
5 Phố Nhà-thờ Hanoi

Có bán các thứ dạ tốt nhất hạng: Taupeline đen, dạ đen để may áo ta và các thứ quần áo tây, dạ may áo pardessus đi chơi thành phố và đi xe ... dạ tốt ... sở để tốt áo.

Xin quí khách chiếu cố.

Rượu bổ-đào:
TONIQUE TONKINOIS
Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo hình tự nhiên in ra đây, chứ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to!!!

Ngày mồng 7 tháng năm, niên hiệu Khải-định thứ ba, tòa Nội-các phụng lời chỉ phê rằng:

Chiều nay đời được phòng của MONTÈS quí ông, có chế nên một thứ rượu bổ đã từng ngự dụng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thì gửi cho quí được phòng chỉ-dụng để tỏ thanh-giá.

Khâm thử.

啓定三年五月初七日內閣奉硃批據有法國醫師製得補酒經已進御試用頗有効驗嘉獎着給予銀牌以表揚之欽此

內閣奉鈔

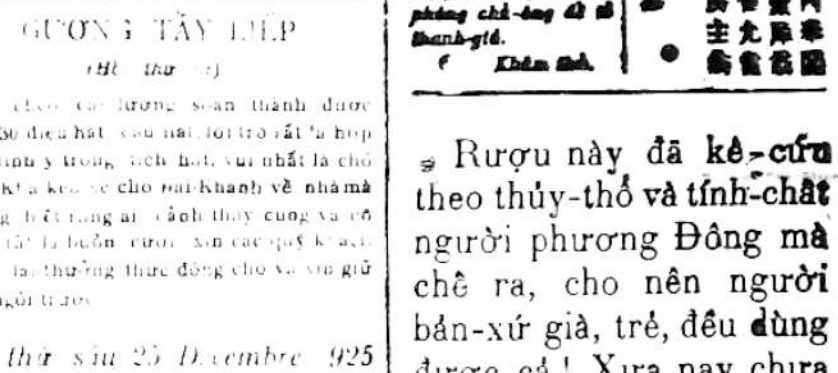
Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giở lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kể những truyện khó tin, người có kiến-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này. 3001

Những thứ rượu mùi

Bán tại GRANDS MAGASINS RÉUNIS
HANOI

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiểu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Cachou Lajaunie

là một thứ thuốc làm cho

dễ tiêu,

khỏi ho và khỏi ngứa cổ

Cần cho những người hút thuốc lá. Chỉ có thứ thuốc đó là hay hơn, còn các thứ khác là giả cả.

Giá mỗi hộp là **0$10**

Có bán tại hiệu Bào-chế

CHASSAGNE

Số nhà 59, phố Tràng-tiền,

3002 **HANOI**

Nếu các ngài mệt nhọc, yếu đuối, thì nên uống thuốc Pilules Pink, keo sau lại hối rằng sao không uống sớm.

Thuốc Pilules Pink bổ huyết và bổ gân, làm cho ngon miệng, và dễ tiêu. Thuốc ấy chữa các bệnh gốc bởi huyết xấu, thần kịch mệt rất là thần-diệu.

Thuốc Pilules Pink bán tại tất cả các hàng bào-chế.

Dù các ngài đau dạ dày đến thế nào mặc lòng, hễ dùng

Thuốc bột Saint André

thì sẽ thấy kết hiệu ngay thì.

Các sự đau đớn ấy tiêu tan đi các ngài lại được khỏe mạnh như thường

Thuốc bột Saint André

lại chữa các bệnh như là:

Đau tỳ vị, bệnh đầy, bệnh ợ chua *vân vân...*

Giá bán: 0$85 một lọ

Hỏi tại hiệu Bào-chế

CHASSAGNE

59, Rue Paul Bert, Hanoi

3002

LỘ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản quán cả giấy quấn báo, chữa lại thế nào thì biên rõ ràng vào đấy, và gửi theo hai hào (0$20) bằng tem cũng được, để chi tiền giấy quấn khác.

Hễ ai không gửi tiền theo thì sẽ đình việc gửi báo phải trễ nãng hơn.

Hễ các ngài thấy trong mình mệt nhọc, xanh sao, yếu đuối, ăn không ngon và hay sốt-rét thì các ngài nên dùng ngay chớ ngần ngại, thử

Rượu bổ của ông Bác-sĩ

J. K. WATSON

Như thế thì các ngài đỡ phải tốn kém và lại chóng khỏi nữa.

Giá bán: 2$25 một chai lớn

1.20 chai nửa lít

Bán tại hiệu Bào-chế

CHASSAGNE

Số nhà 59, phố Tràng tiền

HANOI 3002

NHÀ BÁ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Những người xanh bủng, huyết kém, nhất là con gái, những người đau mới khỏi, những người bị ngã nước mới khỏi nên dùng thuốc

Peptonate de fer MONTÈS

Trước mỗi bữa cơm chính uống mấy đợt.

Giá tiền 0$90 3001

Các ngài chớ nên quên rằng mùa đông năm ngoái thuốc ho

Sirop Nofal

đã chữa khỏi biết bao nhiêu người về các bệnh như là:

Cảm, đau cuống phổi, ho gió, ho rát cổ, *vân vân...*

Thứ thuốc này hay, nên bán mạnh lắm.

Chai lớn giá: 0$90

Bán tại hiệu Bào-chế

CHASSAGNE

Số nhà 59, phố Tràng-tiền

HANOI 3002

NHÀ BÁ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Thay huyết xấu

Trị bệnh mẩn ngứa, lở, huyết xấu gây thân thể mỏi mệt, ăn cơm không ngon, lại kèm thêm khí sinh ra táo phải, làm cho hay ho vặt uống thuốc này rất tốt, vì có mùi thơm không có làm giảng lao gớm.

Ba thuốc này có hộ đồng các quan Thầy thuốc chứng chỉ là tay

Ấy là

Thuốc nước bổ huyết

3001 **MAU BO 1$10**

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU

(hiệu dấu nai)

Đã năm mươi năm nay nhiều người cũng đã biết được có chất sắt là một thứ bổ ích cho họ, nên họ bắt chước mà nung những danh sắt cho đỏ rồi bỏ ngâm vào bình đựng nước. Như thế thì nước ấy không bổ ích gì cả, vì nếu người ta muốn cho thuốc với sắt mà ngấm vào trong thân thể được thì tất phải chế tạo ra cũng giống như nguyên chất của thứ ăn mới được. Chính một ông đại danh y là quan bác-sĩ Rabuteau ở Ba-lê, ngài đã tìm ra cái lợi của sắt mà chế liền với thuốc để ngấm vào thân thể, là thuốc *Dragées Rabuteau* (hiệu dấu nai) thực là công-hiệu là lùng.

Chỉ dùng vài lọ, đỏ da thắm thịt, sức lực mạnh mẽ, khỏe mạnh là lùng, trong mình khoan khoái.

Ăn uống dễ tiêu và lại khỏe mạnh như thường.

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.

2004

NHÀ BÁ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Trong những độ trời nóng, thời tiết thay đổi, thường gây nên bệnh ghip.

Mắc bệnh ghip, thường sốt ho, nhức đầu, đau ở khắp xương.

Muốn trị bệnh ghip, chỉ có một thứ thuốc, là:

Cachets du Docteur Rascol

0$60 một ống sáu cachets 3001

NHÀ BÁ-CHUÔNG

TỨC LÀ HIỆU BÀO-CHẾ MONTÈS

54, Phố Paul-Bert, Hanoi

Bệnh đi rửa, xưng dạ dày, đau dạ dày, ăn không ngon, ngủ không yên khó tiêu. Có thể sinh ra các bệnh khác nữa.

Muốn khỏi các bệnh ấy thì nên dùng thuốc:

Elixir Tridigestif

có các chất Pancréatine, Diastase và Pepsine.

Giá mỗi chai: 1$10

Có bán tại: Nhà Ba chuông, Pano 3001

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

Hiệu bào-chế J. BLANC

L. BLANC kế-nghiệp

Lập tự năm 1880, là thường gọi là hiệu thuốc Lập-lăng ở phố Tràng-tiền (Rue Paul-Bert số 31, Hanoi-Tonkin

Giây nói số 58

NÊN ĐẾN ĐỔ MÀ HỎI:

ELIXIR HISTOGÉNIQUE *Thuốc nước* . . . . Giá: **1$25**

GRANULÉ HISTOGÉNIQUE *Thuốc hạt* . . . . Giá: **1.25**

Hễn là thuốc bổ để trị lục hư tạo, bệnh ghip và các bệnh đau phổi rất hay. Người lớn trẻ con đều dùng được cả.

DÉPURATIF BIBAL. *Thuốc tẩy huyết và tiêu độc (là thường gọi là thuốc lọc máu) trừ các bệnh đau xương đau mình, mạn mọc ở mặt, trứng cá, v. v. . . . .* Giá: **1$30**

SIROP D'HÉMOGLOBINE SOLUBLE. *Thuốc trị bệnh hao mòn xanh xao rất là thần hiệu. Mỗi lần trước khi ăn cơm uống một thìa to . . . . . .* Giá: **1$25**

Ai ở xa có cần hỏi gì cứ viết thư về, bản hiệu xin trả lời ngay.

C. J. FONNET

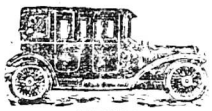
Sang Lào có hai ngày

CÔNG-TY PHẠM-VĂN-PHI

Có các đường chạy thơ ở phía bắc Trung kỳ

LƯỢT ĐI

Vinh cứ thứ năm chạy lên Napé ngủ, sáng hôm sau đi đến Thakhek nếp chuyến tàu thủy sang Vientiane.

LƯỢT VỀ

Thakhek sáng sớm cho chạy đến Napé ngủ sáng hôm sau tới Vinh đáp tàu đi về Hanoi.

Mỗi chặt chạy có một chuyến, các quý khách ai muốn đi xin đánh giây-thép cho biết trước hai mươi bốn giờ để bản-hãng liệu xếp xe cho đủ.

Hàng tây đi . . . . . 28$00 *một chỗ ngồi.*

Hàng ta đi. 14.00

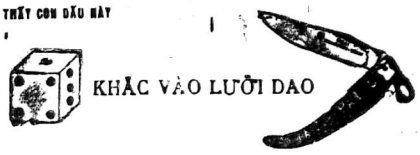
Đường đi Huế và Yên-lý đi Nghệ-tĩnh ngày nào cũng có xe chạy, xin lấy vé trước một ngày.

Lời dặn giây thép PHAMVANPHI.

Vinh Đồng hới, Yên-lý, Thakhek hay là Napé

CÓ THẤY CON DẤU NÀY

KHẮC VÀO LƯỠI DAO

thì mới là hạng tốt, mà dùng nó thì thực là bền

PACHOD Frères & Cie LYON

CÁC ÔNG NÊN ĐẾN NGAY HIỆU:

NAM-THỊNH

6, Rue des Cantonnais 6

HANOI

Hàng mới sang — Cái mới rất khéo

Các ông sẽ có quần áo đẹp, tốt, mà giá lại rẻ.

Mua toàn kẻo hết

3006

UỐNG RƯỢU QUINQUINA

POUR TOUT LE MONDE

(Quinquina Edouard Dubonnet & Labusquière)

Thứ ấy mới bổ

Rất thơm ngon!

飲之補健益壽進年

Seul Fabricant . . . . . *Hanoi*

3005

Cần một người thợ mạ kền và một người phụ

HỎI TẠI

GARAGE BOBILLOT

7, Rue Brossard — HANOI

(Đến nhà Ngọc của cô Chín gần cửa)

Độc-quyền đại-biểu: DIETHELM & Cie

46, Avenue Clémenceau, Haiphong

防海里第南洋行

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)